

บทที่ 1

บทนำ

ความเข้ามาและความสำคัญของวิทยา

วิทยาลัยเกษตรกรรมได้รับการจัดตั้งขึ้นมาเป็นแห่งแรกเมื่อ พ.ศ. 2481 (ธรรม, 2515) คือ วิทยาลัยเกษตรศาสตร์แม่โจ้ ที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และในปัจจุบันนี้ (2534) มีวิทยาลัยเกษตรกรรมตั้งกระจายอยู่ทั่วประเทศจำนวนทั้งหมด 45 แห่ง และที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวน 11 แห่ง วิทยาลัยเกษตรกรรมเหล่านี้มีบทบาทหน้าที่ในการเรียนการสอน เพื่อผลิตบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถระดับฝีมือที่เน้นทักษะประสบการณ์ภาคปฏิบัติ เพื่อเข้ามามีส่วนช่วยพัฒนาการเกษตรของประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง นอกจากนั้นบทบาทที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ระบุไว้เป็นวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งวิทยาลัยเกษตรกรรม คือ มุ่งหวังที่จะให้วิทยาลัยเกษตรกรรมเป็นแหล่งของนักวิชาการและเป็นแหล่งความรู้ทักษะ ประสบการณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการพัฒนาการเกษตรของท้องถิ่นที่วิทยาลัยเกษตรกรรมตั้งอยู่ด้วย (ประสิทธิ์, 2530) และวิทยาลัยเกษตรกรรมทุกแห่งได้แสดงบทบาทของการเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้และบริการชุมชนตั้งแต่ได้เริ่มก่อตั้งเป็นต้นมา จากการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน พบว่าได้ก่อประโยชน์ในด้านการช่วยพัฒนาชุมชนชนบทเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมอาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรระยะสั้น และโครงการฝึกอบรมอาชีพเกษตรกรรมเคลื่อนที่ที่เป็นที่สนใจทั่วไป นอกจากนั้นวิทยาลัยเกษตรกรรมยังได้ดำเนินการให้บริการวิชาการแก่สังคมในรูปกิจกรรมอื่นๆ เช่น การเป็นวิทยากร การจัดนิทรรศการทางการเกษตร การจัดฝึกอบรม การผลิตเอกสารเผยแพร่ การมีโครงการร่วมพัฒนากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดประชุมเชิงสัมมนาปฏิบัติการ และกิจกรรมอื่นๆ

ในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชนของวิทยาลัยเกษตรกรรม ได้กระทำมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันนี้ให้เจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก โดยได้กำหนด หลักการ กลไก กิจกรรม เทคนิควิธีการดำเนินงาน ตลอดจนการติดตาม

ประเพณีผลไว้อย่างชัดเจนแล้ว (กรมอาชีวศึกษา, 2530) ซึ่งได้ทำให้สามารถมองเห็นความแตกต่างจากงานให้บริการและพัฒนาของหน่วยงานที่ดำเนินงานพัฒนาพื้นที่โดยตรง อย่างไรก็ตามการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชนของวิทยาลัยเกษตรกรรม คาดว่าสามารถมีศักยภาพในการเข้าร่วมช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาการเกษตรของประเทศได้มากกว่าที่วิทยาลัยเกษตรกรรมกำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน แต่อย่างไรการสังเกตบทบาทหน้าที่ส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชนของวิทยาลัยเกษตรกรรมทั้งในอดีตและที่เป็นอยู่ในปัจจุบันก็ตาม มักจะถูกมองจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่พัฒนาในหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเป็นผู้ไม่เข้าใจในบทบาทนี้ว่า การดำเนินงานด้านนี้ของวิทยาลัยเกษตรกรรมมีลักษณะซ้ำซ้อนและ/หรือก้าวท้าวกับหน่วยงานที่ดำเนินงานพัฒนาโดยตรง ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วการดำเนินงานที่อาศัยแนวทางที่ดีที่สุดในการร่วมมือประสานดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น (ประสิทธิ์, 2530)

การดำเนินงานส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชนของวิทยาลัยเกษตรกรรมมีมาตั้งแต่เริ่มจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรรม ซึ่งเป็นการจัดที่ไม่เป็นระบบแน่นอน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2510-2512 กรมอาชีวศึกษาได้รับความช่วยเหลือจากองค์การยูเอชซีของสหรัฐอเมริกา โดยกรมอาชีวศึกษาได้ขอตัว อาจารย์บุระ กาญจนเสริม มาเป็นผู้วางแผนและดำเนินโครงการฝึกอบรมแก่ชาวไร่ชาวนา พร้อมทั้งจัดทำหลักสูตรเกษตรกรรมระยะสั้น พร้อมทั้งเอกสารงานพิมพ์ ปี พ.ศ. 2515 ก็ถูกโอนงานนี้ไปให้กองการศึกษาผู้ใหญ่ และถูกพัฒนาเป็นกรมการศึกษานอกโรงเรียน ปี พ.ศ. 2519 กองวิทยาลัยเกษตรกรรมได้รื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ ทำเป็นโครงการเสนอขอเงินงบประมาณเพื่อดำเนินการฝึกอบรมอาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น ในปีงบประมาณ 2520 ใน 3 วิทยาลัยด้วยกัน คือ วิทยาลัยเกษตรกรรมสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยเกษตรกรรมลพบุรี วิทยาลัยเกษตรกรรมบุรีรัมย์ นอกจากนี้ได้เปิดอบรมอาชีพเกษตรกรรมเคลื่อนที่ใน 2 วิทยาลัย คือ วิทยาลัยเกษตรกรรมอุดรธานี วิทยาลัยเกษตรกรรมศรีสะเกษ วิทยาลัยทั้ง 5 แห่งนี้เป็นแหล่งกำเนิดใหม่ของการฝึกอบรมอาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นและเคลื่อนที่ในปัจจุบัน และในปี พ.ศ. 2528 ก็ได้เปิดจนครบ 43 แห่ง ยกเว้น 2 แห่ง คือ ศูนย์ฝึกอบรมวิศกรรมเกษตร และวิทยาลัยประมงสงขลา-คิณสุลลันนท์

การปรับบทบาทการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนหลักสูตรพิเศษ สาเหตุหนึ่งจากการฝึกอบรมของวิทยาลัยเกษตรกรรมตามบทบาทเดิมนั้นเกิดผลทางด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพ งานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของวิทยาลัยเกษตรกรรมควรได้เพิ่มบทบาทมากกว่านี้ เพื่อบริการการศึกษาให้แก่เกษตรกรทุกระดับอายุ นักศึกษาในระบบโรงเรียนมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษามีอัตราว่างงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้มีผู้สนใจเข้าศึกษาน้อยลง เพื่อเป็นการสร้างงานรองรับครูอาจารย์ของวิทยาลัยเกษตรกรรม เพื่อพัฒนาการฝึกอบรม โดยเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ทำให้เกิดผลเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น เพื่อรักษางานการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้คงมีไว้ในบทบาทของวิทยาลัยเกษตรกรรม เนื่องจากมีหน่วยงานรับผิดชอบในการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นอยู่เป็นอันมาก เป็นการกระจายการบริหารงานไปสู่ส่วนภูมิภาคและสร้างให้เกิดเอกภาพ ในการดำเนินงานให้วิทยาลัยเกษตรกรรมเป็นแกนนำในการพัฒนาอาชีพในชนบท และขยายบทบาทของวิทยาลัยเกษตรกรรมไปสู่ระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยตั้งสาขาขึ้นตามความจำเป็นเพื่อร่วมมือกับหน่วยงานอื่นพัฒนาชนบท

การเปลี่ยนชื่อโครงการฝึกอบรมเป็นหลักสูตรพิเศษ เนื่องจากมีเหตุผลหลายประการ เช่น เพื่อให้ได้อัตรากำลังข้าราชการให้สามารถรับหลักสูตรใหม่จนเกษตรกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัวและชุมชนของตน ให้มีปัจจัยพื้นฐานแห่งการดำรงชีวิต สนับสนุนโครงการ อส.กช. ให้มีการดำเนินการอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยใช้เงินงบประมาณหลักสูตรระยะสั้นเคลื่อนที่ให้แก่วิทยาลัยเกษตรกรรมได้ดำเนินการจัดอาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรพิเศษ ตามขีดความสามารถของแต่ละวิทยาลัย พัฒนาให้งานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในลักษณะการจัดการอาชีพศึกษาเกษตรกรรมหลักสูตรพิเศษ เป็นงานประจำของวิทยาลัยเกษตรกรรม และเพื่อตั้งสำนักงานส่งเสริมวิชาชีพและบริการชุมชนขึ้นในวิทยาลัยเกษตรกรรมต่อไป

การจัดตั้งหน่วยงานเพื่อบริหารงาน การจัดตั้งหลักสูตรพิเศษของวิทยาลัยเกษตรกรรมควรเป็นสำนักงานที่ตั้งขึ้นตรงกับผู้อำนวยการโดยตรง

วิธีการดำเนินงานจัดการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพพิเศษของวิทยาลัยเกษตรกรรม

1. ขั้นเตรียมการ มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ มี 2 คณะ คือ คณะกรรมการอำนวยการ และคณะกรรมการดำเนินการ
2. ขั้นปฏิบัติงาน เป็นการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน

มาตรการในการจัดโครงการฝึกอบรม โดยให้วิทยาลัยเกษตรกรรมถือว่าการศึกษาลักษณะพิเศษนี้เป็นงานหลักของสถานศึกษา ดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านเป้าหมายให้เป็นตัวอย่าง อย่างน้อยปีละ 1 หมู่บ้าน จัดตั้งกลุ่มผู้สนใจวิชาชีพปีละอย่างน้อย 1 กลุ่ม ให้มีการติดตามประเมินผลและควบคุมการดำเนินงานฝึกอบรมตามนโยบายอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง

การติดตามและประเมินผลแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับกองเจ้าสังกัด ให้คณะกรรมการออกตรวจเยี่ยมติดตามประเมินผลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หรือตามคำขอของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ระดับสถานศึกษา ให้คณะกรรมการออกตรวจเยี่ยมติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างน้อย 3 เดือนต่อ 1 ครั้ง ระดับโครงการ ให้มีการทดสอบความรู้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกครั้งก่อนและหลังการดำเนินงาน และได้มีการออกติดตามประเมินผลที่ผ่านการฝึกอบรมทุกรุ่น

อย่างไรก็ตามวิทยาลัยเกษตรกรรมแต่ละแห่งได้กำลังดำเนินโครงการอาชีวศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนในชนบท (อศ.กช.) โครงการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น และโครงการฝึกอบรมอาชีพเกษตรกรรมเคลื่อนที่ และให้บริการความรู้แบบอื่นๆ กำลังประสบปัญหาต่างมากมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเอาไว้ ปัญหาต่างๆดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านการวางแผน สาเหตุของปัญหาเกิดจากขาดความต้องการของผู้ดำเนินการ ความชัดเจนและแน่นอนในเรื่องของเป้าหมาย นโยบาย ตลอดจนกลไกเทคนิควิธีการ เพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานและบริหารงาน ก่อให้เกิดการไม่ปฏิบัติงานตามปฏิทินงานที่เคยร่วมกันกำหนดไว้ ส่งผลให้เกษตรกรเบื่อ ไม่สนใจเข้ารับการฝึกอบรม การฝึกอบรมซ้ำซ้อน มีหลายหน่วยงานเข้าไปให้การฝึกอบรม หากเกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรมยาก ฯลฯ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่อันตรายต่อโครงการ และเป็นปัญหาที่สามารถทำให้โครงการถูกยุบหรือยกไปให้หน่วยงานอื่นทำ

2. ปัญหาด้านการจัดองค์กร ซึ่งมีสาเหตุมาจากสายการบังคับบัญชา โดยผู้รับผิดชอบโครงการมีการเปลี่ยนตัวบ่อย มีผลทำให้ผู้รับผิดชอบใหม่ไม่รู้ระเบียบ กฎเกณฑ์ และข้อกำหนดต่างๆ ผู้บริหารไม่ค่อยให้ความสำคัญสำหรับงานนี้มากเท่าที่ควร การสนับสนุนด้านวิชาการไม่เต็มที่ เนื่องจากจัดหาวิทยากรยาก เพราะได้ผลประโยชน์น้อย ทำให้วิทยากร

ส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญหรือเอาใจใส่ต่อเกษตรกรอย่างจริงจัง ทำให้ผู้ได้รับการอบรมเบื่อน่าย การจัดหลักสูตรฝึกอบรมไม่มีการจัดหลักสูตรที่เน้นวิชาชีพโดยตรง มีการจัดหลักสูตรแบบเกรงใจเพื่อนร่วมงาน โดยจัดวิชาลงไปให้ตามคำขอ

3. ปัญหาด้านการสั่งการ สาเหตุของปัญหาได้แก่ ขาดความชัดเจนและความถูกต้องตามหลักการสั่งการ ทำให้เกิดปัญหาการปฏิบัติงานโดยไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์ข้อบังคับและระเบียบที่มีอยู่ การดำเนินงานฝึกอบรมผิดวัตถุประสงค์ของโครงการ

4. ปัญหาด้านการติดต่อประสานงาน ปัญหานี้มีสาเหตุมาจากประเด็นต่างๆ เช่น ภายในองค์กร การระดมกำลังบุคลากร วิทยากร เพื่อดำเนินงานเป็นไปด้วยความยากลำบาก ขาดระบบเชื่อมโยงระหว่างงานสอน งานวิจัย และงานส่งเสริมอาชีพและบริการ ชุมชนแก่สังคมที่มีรูปแบบขององค์กรที่เหมาะสม ขาดระบบการติดต่อประสานงานและการเชื่อมโยงระหว่างวิทยาลัยเกษตรกรรม นักวิชาการสาขาต่างๆ กับหน่วยงานพัฒนา

5. ปัญหาทางด้านการติดตามและประเมินผล สาเหตุของปัญหาเกิดจากเจ้าหน้าที่ขาดความรู้และความเข้าใจในการติดตามประเมินผล ทำให้การติดตามประเมินผลไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งส่วนใหญ่มีประเมินผลรวมแบบรวบยอด และติดตามผลผู้ได้รับการฝึกอบรมเป็นระยะตามความเหมาะสม ไม่มีการรายงานผลที่แน่นอน และแบบฟอร์มไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ไม่กำหนดหน่วยงานที่จะให้รายงาน

6. ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ เนื่องจากขาดยานพาหนะที่เหมาะสมและสะดวกต่อการดำเนินงาน ระเบียบการเงินไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน และไม่ชัดเจนต่อผู้ปฏิบัติ ควรมีการพิจารณาปรับผลประโยชน์ทางการเงินที่พึงได้รับของเจ้าหน้าที่ บุคลากร ผู้บรรยาย และวิทยากรของโครงการพิเศษทุกโครงการยังไม่สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติอย่างเต็มที่

7. ปัญหาด้านการจัดหลักสูตรฝึกอบรม เกิดจากวิชาการไม่มีการจัดหลักสูตรเน้นวิชาชีพโดยตรง ใช้ชื่อวิชาแบบครอบจักรวาล เช่น เกษตรกรรมทั่วไป หรือพื้นฐานทางการเกษตร ซึ่งไม่เหมาะสม

8. ปัญหาบุคลากร สาเหตุเกิดจากขาดความปรองดอง สามานฉันท์ และความพร้อมเพรียงระหว่างหน่วยงาน ขาดบุคลากรที่มีอุดมการณ์และจิตใจรักงานอย่างแท้จริง ทำให้การปฏิบัติงานไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร

9. เวลาในการปฏิบัติงานโครงการไม่เหมาะสม ทำให้สัดส่วนการใช้จ่ายงบประมาณสำหรับการฝึกอบรมเปลี่ยนไป ก่อให้เกิดการใช้จ่ายงบประมาณผิดวัตถุประสงค์ของโครงการ

10. ปัญหาที่สร้างความยุ่งยากมากที่สุด คือ การใช้เงินไม่ถูกระเบียบ การรายงานผลการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามกำหนดเวลา และแบบฟอร์มที่กองกำหนดไว้ และผลการปฏิบัติ ส่วนใหญ่ยังเป็นนามธรรมอยู่ เป็นรูปธรรมแต่น้อย

ปัญหาและอุปสรรคต่างที่เกิดขึ้นนี้ ถ้าหากยังไม่มีการแก้ไขปรับปรุงอาจจะก่อให้เกิดผลเสียหายได้ดังนี้ การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพและการให้บริการแก่ชุมชนของวิทยาลัยเกษตรกรรมไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ จนอาจทำให้เกษตรกรและผู้สนใจเสื่อมศรัทธาวิธีการดำเนินงานของวิทยาลัยเกษตรกรรมได้ ก็จะทำให้หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนและรับผิดชอบในงานการศึกษาอบรมนั้นๆ ให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนต่อไปก็ไม่ได้ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรที่วิทยาลัยเกษตรกรรมยังไม่บังเกิดผลอย่างคุ้มค่าของการลงทุนของรัฐ โดยเฉพาะยังทำให้ขาดการใช้ประสิทธิภาพในการทำงานอย่างเต็มที่ของครู-อาจารย์ของวิทยาลัยเกษตรกรรม เมื่อจำนวนนักศึกษาในระบบลดลงก็จะทำให้ครู-อาจารย์ว่างงานมากขึ้น อาจจะต้องถูกตัดโอนไปทำงานหน่วยงานอื่น หรือถูกยุบให้ออกจากราชการไป หากภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศเกิดวิกฤตไปกว่านี้ ซึ่งได้เคยเกิดขึ้นแล้วในประวัติศาสตร์ของการจัดการอาชีวศึกษา

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการศึกษาเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ หลักการ กิจกรรม วิชาการ บุคคลเป้าหมาย องค์การบริหาร บุคลากร การติดตามประเมินผล ความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ให้มีความหมายที่ชัดเจน เพื่อให้วิทยาลัยเกษตรกรรมได้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพตามบทบาทและหน้าที่ในการส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชน ตามเจตนารมณ์ในการจัดตั้งวิทยาลัยให้เป็นแหล่งของบุคลากรและความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่เหมาะสม รวมถึงเป็นแหล่งผลิตบุคลากรที่มีความรู้ เพื่อให้การตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาลักษณะอุปสรรคในการประกอบอาชีพของเกษตรกรในท้องถิ่นที่มีวิทยาลัยเกษตรกรรมตั้งอยู่ ด้วยความร่วมมือสนับสนุนประสานสอดคล้องเป็นอย่างดีกับการดำเนินงานของหน่วยงานพัฒนาต่างๆที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น ให้สามารถร่วมกันพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลเป้าหมาย ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ให้มีฐานะทัดเทียมกับบุคคลอาชีพอื่น นับเป็นการพัฒนาประเทศอันเป็นส่วนรวมด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาคุณสมบัติบางประการทางเศรษฐกิจและสังคมของอาจารย์ที่เป็นประชากรตัวอย่าง
2. เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชนที่ดำเนินการอยู่ของวิทยาลัยเกษตรกรรม
3. เพื่อทราบความคาดหวังของอาจารย์ต่อการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชน
4. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานที่เป็นอยู่กับการดำเนินงานที่ควรจะเป็น ตามความคาดหวังของอาจารย์ในบางองค์ประกอบของการดำเนินงาน

นิยามศัพท์

การวิจัยเรื่องนี้ได้กำหนดนิยามศัพท์ของคำต่างๆที่เป็นส่วนประกอบของการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชน ไว้ดังนี้

1. งานส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชนของวิทยาลัยเกษตรกรรม หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ทางการเกษตร จากวิทยาลัยเกษตรกรรมไปยังเกษตรกรและบุคคลเป้าหมายอื่นๆ ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับวิทยาลัยเกษตรกรรม เพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตของเกษตรกรเป้าหมาย และการทำงานของบุคลากรเป้าหมายในรูปแบบโครงการฝึกอบรมอาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรระยะสั้น การฝึกอบรมอาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรเคลื่อนที่ และโครงการอาชีวศึกษา เพื่อแก้ปัญหาคความยากจนในชนบท (อศ. กษ.)
2. อาจารย์ หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่สอนนักศึกษาในวิทยาลัยเกษตรกรรม และในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชน ในสาขาวิชาต่างๆแก่บุคคลผู้สนใจอีกด้วย
3. ความคาดหวัง หมายถึง ความต้องการของผู้ปฏิบัติงานส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชนของวิทยาลัยเกษตรกรรม ต่อลักษณะและคุณสมบัติที่ควรจะเป็นของส่วนประกอบของการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานของการให้บริการส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชนของวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์

4. การดำเนินงานที่เป็นอยู่ หมายถึง ส่วนประกอบที่วิทยาลัยกำลังใช้เป็นแนวทางดำเนินการอยู่ในการให้บริการส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชน ที่ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ หลักการ กิจกรรม วิชาการ บุคคลเป้าหมาย องค์กรบริหาร บุคลากร การติดตามประเมินผล ความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นของงานส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชน

5. หลักสูตรพิเศษ หมายถึง หลักสูตรการสอนวิชาในโครงการฝึกอบรมอาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น โครงการฝึกอบรมอาชีพเกษตรกรรมเคลื่อนที่ และโครงการอาชีพศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนในชนบท (อศ. กช.)

6. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของอาจารย์ หมายถึง เพศ อายุ วุฒิสถที่สุดทางการศึกษา อัตราเงินเดือน ระยะเวลาการปฏิบัติงาน(ปี) ระยะเวลาที่ทำหน้าที่ส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชน การปฏิบัติหน้าที่นี้ในโครงการต่างๆ

7. กิจกรรมที่วิทยาลัยเกษตรกรรมดำเนินการในการส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชน หมายถึง การจัดฝึกอบรมโครงการนำร่อง จัดนักวิชาการสนับสนุนหน่วยงานอื่น การวิจัยเชิงปฏิบัติในท้องถิ่น จัดสาธิตรูปแบบการทำฟาร์มที่เหมาะสมทั้งในและนอกวิทยาลัย เผยแพร่ข่าวสารทางสื่อมวลชน จัดงานวันเกษตร จัดประชุมสัมมนาการเกษตร การเยี่ยมเยือนเกษตรกร การวางแผนการป้องกันศัตรูพืช การให้คำปรึกษา แนะนำ การจัดศูนย์ฝึกอบรม

8. วิชาการความรู้ที่วิทยาลัยเกษตรกรรมนำไปถ่ายทอดให้กับบุคคลเป้าหมาย หมายถึง ลักษณะของเนื้อหาสาระ ทักษะ ประสบการณ์ ที่วิทยาลัยได้จัดทำให้บริการแก่บุคคลเป้าหมาย นอกจากนี้ยังศึกษาถึงคุณสมบัติที่เหมาะสมเรื่องแหล่งของวิชาการความรู้

9. บุคลากรที่ทำหน้าที่ส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชน หมายถึง บุคคลที่ดำเนินงานส่งเสริมของวิทยาลัยเกษตรกรรม รวมถึงเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยเกษตรกรรมทำงานเต็มเวลา เจ้าหน้าที่ทำงานเป็นบางเวลา อาสาสมัคร เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น นักศึกษา พร้อมทั้งคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของวิทยาลัยเกษตรกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรการวิจัย ใช้อาจารย์ผู้สอนวิชาชีพ อาจารย์ผู้สอนวิชาพื้นฐานทั่วไป และได้ร่วมแสดงบทบาทหน้าที่ส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชนเท่านั้น เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้เพราะอาจารย์เหล่านี้มีความรู้และประสบการณ์เพียงพอในการตอบคำถามในแบบสอบถาม

2. ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะวิทยาลัยเกษตรกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชากรถึง 1 ใน 3 ของประชากรทั่วประเทศอาศัยอยู่ ในจำนวนนี้เป็นเกษตรกรถึงประมาณร้อยละ 85 (เทอดศักดิ์, 2533) และภูมิประเทศมีข้อจำกัดมากมาย ซึ่งมีผลให้การผลิตมีประสิทธิภาพต่ำ ทั้งทางด้านผลิตภาพ เสถียรภาพ ทหารภาพ และความเท่าเทียมในโอกาสการผลิต ประสิทธิภาพที่เป็นพฤติกรรมดังกล่าวที่ประจักษ์มีสาเหตุมาจากตัวเกษตรกรเอง และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่มีผลโดยตรงให้เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมด้อยกว่าเกษตรกรภาคอื่นๆ

3. การเปรียบเทียบ กระทำเฉพาะส่วนประกอบของการดำเนินงานในเรื่องความเห็นของอาจารย์ที่มีต่อกิจกรรม สารทางวิชาการ แหล่งวิชาการ บุคคลเป้าหมาย บุคลากร รูปแบบองค์กร คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ และแหล่งของเงินที่ใช้ดำเนินการส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชนของวิทยาลัยเกษตรกรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ได้สาระที่สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานแนวทางในการปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของวิทยาลัยเกษตรกรรมให้สามารถดำเนินการส่งเสริมอาชีพและบริการชุมชนได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย

2. ทำให้วิทยาลัยเกษตรกรรมมีแนวทางในการเตรียมบุคลากร ทั้งที่เป็นนักพัฒนา และผู้รับการพัฒนาที่มีคุณภาพในการทำงาน เพื่อการแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework)

